

На основу Платформе за отворену науку 2.0 Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије и Закона о науци и истраживањима („Службени гласник РС“, бр. 49/2019), након одлуке Научног већа са 13. редовне седници XVII сазива Научног већа Института за заштиту биља и животну средину број 2215 од 03.07.2025. године, о одобравању текста правилника, у складу са чл. 43 Статута Института за заштиту биља и животну средину директор Института доноси

Правилник о спровођењу Платформе за отворену науку 2.0 Министарства науке, технолошког развоја и иновација у Институту за заштиту биља и животну средину

**ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ БИЉА
И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

Број 2218
03.07 2025 год.
БЕОГРАД, Теодора Драјзера 9
2660-049, 2660-079, Факс: 2669-860

Опште одредбе

Члан 1

Овим Правилником о спровођењу Платформе за отворену науку 2.0 Министарства науке, технолошког развоја и иновација у Институту за заштиту биља и животну средину (у даљем тексту Правилник) уређују се обавезе, одговорности, мере и процедуре које имају за циљ спровођење Платформе за отворену науку 2.0 Министарства науке, технолошког развоја и иновација (у даљем тексту Платформа).

Правилник се примењује на све истраживаче запослене у Институту за заштиту биља и животну средину (у даљем тексту Институт) ангазоване на пројектима који се делимично или у потпуности финансирају средствима из јавног буџета Републике Србије.

Истраживачи су лица која обављају послове научноистраживачке делатности и која испуњавају услове прописане Законом о науци и истраживањима.

Отворени приступ научним публикацијама

Члан 2

У Дигитални репозиторијум Института за заштиту биља и животну средину - PlantaRum, који служи као дигитални институционални репозиторијум Института (у даљем тексту PlantaRum) и доступан је на URL адреси <https://plantarum.izbis.bg.ac.rs/>, обавезно се депонују електронске верзије свих научних публикација насталих као резултат научних истраживања која се реализују у Институту, а нарочито оних које су настале као резултат програма и пројеката финансираних из јавног буџета Републике Србије.

Научним публикацијама се сматрају:

- чланци објављени у научним часописима;
- монографије;

- поглавља у монографијама и текстови објављени у тематским зборницима;
- саопштења са конференција објављена у целини или изводу;
- докторске дисертације.

Члан 3

Електронске копије свих научних публикација насталих у оквиру програма и пројеката који се делимично или у потпуности финансирају из јавног буџета Републике Србије морају бити архивирани у PlantaRum одмах након објављивања, а најкасније у року од три месеца.

Обавеза архивирања у репозиторијуму односи се и на научне публикације објављене у часописима, монографијама и зборницима које су већ доступне у отвореном приступу (тзв. златни и дијамантски отворени приступ).

Члан 4

Када год је могуће, треба обезбедити отворени приступ коначној, објављеној верзији публикације. Ако то није могуће, у PlantaRum се мора архивирати и рецензирани рукопис научне публикације прихваћен за објављивање, који ће бити доступан у отвореном приступу.

Члан 5

Приликом потписивања уговора са издавачима, аутори су дужни да воде рачуна о одредбама Закона о ауторском и сродним правима које се односе на ауторско дело створено у радном односу и да задрже права интелектуалне својине неопходна за омогућавање отвореног приступа коначној, објављеној верзији публикације или рецензираном рукопису.

Члан 6

Сви јавно доступни резултати архивирани у PlantaRum морају бити заштићени машински читљивим *Creative Commons* (CC) лиценцама.

Члан 7

Наведене обавезе односе се на све научне публикације које су истраживачи публиковали након усвајања Правилника о спровођењу Платформе за отворену науку 2.0 Министарства науке, технолошког развоја и иновација у Институту за заштиту биља и животну средину.

Члан 8

Истраживачима се препоручује да при избору часописа, монографија и зборника предност даје публикацијама у отвореном приступу за које се не наплаћују трошкови објављивања (тзв. дијамантски отворени приступ).

Члан 9

Трошкови које часописи, монографије и зборници наплаћују да би рад био доступан у отвореном приступу сматраће се оправданим ако су предвиђени буџетом пројекта или

програма у којима истраживачи учествују и ако публикације у којима ће радови бити објављени имају транспарентне уређивачке политике.

Члан 10

Трошкови објављивања у тзв. хибридним часописима са отвореним приступом, где је део садржаја доступан уз претплату, а део је у отвореном приступу, не смеју се плаћати средствима из јавног буџета Републике Србије.

Члан 11

Радови за које су трошкови објављивања у отвореном приступу плаћени јавним средствима морају бити објављени под слободном лиценцом (препоручује се CC BY).

Управљање истраживачким подацима

Члан 12

Истраживачи су дужни да истраживачким подацима прикупљеним током истраживања која су делимично или у потпуности финансирана из јавног буџета Републике Србије управљају у складу са *FAIR* принципима.

Истраживачким групама се препоручује да припреме план управљања истраживачким подацима чак и када финансијер истраживања то не захтева.

Члан 13

Истраживачки подаци који су послужили као основа за публикације морају бити доступни у отвореном приступу најкасније непосредно након објављивања резултата добијених на основу тих података у публикацији, морају да садрже машински читљиве референце на повезане публикације и друге научне резултате (попут софтверског кода, инструмената и сл.) и морају бити заштићени стандардизованом машински читљивом лиценцом.

Члан 14

Истраживачима се препоручује да објављују све истраживачке податаке у отвореном приступу када за то не постоје законска, уговорна, етичка и/или друга ограничења, а у складу с принципом “отворено колико је могуће, затворено колико је неопходно.

Члан 15

Истраживачки подаци, треба да буду похрањени у одговарајуће дигиталне репозиторијуме који су усклађени са *FAIR* принципима и обезбеђују дугорочно чување и заштиту података.

Истраживачима се препоручује да истраживачке податке депонују у ДАИС, који испуњава наведене захтеве.

Ако су подаци депоновани у неки други репозиторијум, тај податак се мора доставити Библиотеци Института.

Отворени приступ истраживачком софтверу и пројектној документацији истраживачког хардвера

Члан 16

Истраживачима се препоручује да изворни софтверски код и пројектну документацију истраживачког хардвера насталу у оквиру истраживања која су делимично или у потпуности финансирана из јавног буџета Републике Србије учине јавно доступним и читљиви за људе и машине (у складу са најбољим праксама и *FAIR* принципима), под слободним лиценцама које омогућавају приступ, коришћење, модификацију, дељење, проучавање и стварање нових верзија.

Обавезе истраживача

Члан 17

Сви истраживачи запослени у Институту морају да поседују јединствени лични идентификатор ORCID.

Члан 18

Истраживачи имају обавезу да достављају Библиотеци Института ради депоновања електронске верзије свих научних публикација које су објавили под афилијацијом Института, а нарочито оних које су настале као резултат јавно финансираних програма и пројеката.

Члан 19

Истраживачи су дужни да Библиотеци Института доставе информације о свим објављеним резултатима истраживања (истраживачки подаци, препринт, саопштење са конференције итд.) повезаним са публикацијама депонованим у PlantaRum.

Члан 20

Истраживачи могу да депонују у Репозиторијум и научне публикације које су објавили под другим афилијацијама.

Обавезе Библиотеке

Члан 21

Библиотека Института за заштиту биља и животну средину:

- пружа подршку истраживачима приликом депоновања публикација и истраживачких података у PlantaRum;
- врши контролу квалитета и интегритета метаподатака и датотека депонованих у PlantaRum;
- стара се о поштовању ауторских права и услова лиценци;
- организује едукацију истраживача у вези са процедурама депоновања у PlantaRum, као и о другим темама везаним за спровођење Платформе за отворену науку 2.0;
- врши надзор над спровођењем Платформе за отворену науку 2.0 Институту.

Праћење спровођења Платформе за отворену науку

Члан 22

Контрола спровођења Платформе за отворену науку 2.0 врши се на свака три месеца.

Контролу спровођења Платформе врши Библиотекар Института, а на основу података о резултатима које истраживачи достављају.

Завршне одредбе

Члан 23

Институт ће у складу са својим могућностима подржати програме сталног стручног усавршавања у области отворене науке како би се обезбедили континуирана обука и развој вештина за све запослене који су директно или индиректно укључени у научноистраживачке активности (истраживачи, библиотекари, техничко и административно особље и чланови управе)

Члан 24

Ступањем на снагу овог правилника, престају да важе одредбе Платофме о отвореној науци број 2200 од 06.12.2018. године.

Овај Правилник ступа на снагу даном доношења и објавиће се на интернет страници Института <https://izbis.bg.ac.rs/>

У Београду, 03.07.2025. године

директор Института

др Ненад Тркуља